

Silo zondag 28 januari 2018

Fake News en Alternative Facts

Voorganger: Douwe Visser

Matteüs 3, 4 – Psalm 2

President Trump maakte deze week bekend wie prijzen verdiend heeft vanwege het verspreiden van fake-news. Sinds hij een jaar geleden als president van de Verenigde Staten werd ingezworen zijn fake news (nepnieuws) en alternative facts (alternatieve feiten) bekende begrippen geworden. Van beide lijkt de wereld opeens vergeven. De kerk kent die begrippen natuurlijk al eeuwen. In het bijbelgedeelte lezen wij hoe Jezus met alternative facts en fake news te maken kreeg, direct na de woorden uit de hemel: dit is mijn Zoon!

De Geest brengt Jezus de woestijn in. Dat is al spannend om te lezen. De woestijn is namelijk niet een vriendelijke plaats van retraite, een gastvrij klooster om te mediteren of een warme zandbak waarin het fijn spelen is. De woestijn is onherbergzaam; er is onheil en angst. Dit is de diepe duisternis waarvan Psalm 23 spreekt. Herders die er gezamenlijk met hun schapen verblijven hebben nog wat steun aan elkaar. Als je er alleen bent is verblijf in de woestijn levensgevaarlijk. En daar leidt de Geest van Gods liefde Jezus naar toe.

Wij kunnen het bijna niet bedenken – maar vanwege zijn liefde en trouw brengt God de Here Jezus in een onbedenkbare onveilige situatie. Die lijkt op wat zijn levensweg gaat worden: bedreigend, angstwekkend, dodelijk. Jezus zal weten waar hij aan begint als hij Messias zal zijn... De veertig dagen doen denken aan diezelfde periode voor Mozes en Elia. Tegelijkertijd lijkt dit zo heel anders.

In de woestijn kun je leren om God te roepen – te schreeuwen, te kreunen. – Psalm 130
De duivel meldt zich, zoals dat ooit in het paradijs gebeurde. Net nadat God gesproken heeft 'het is tof; het is goed in mijn wereld' is er die beduvelaar die alles altijd in twijfel trekt. 'Als U Gods zoon bent', zegt hij tegen Jezus die honger heeft, 'maak dan van deze stenen brood. Als je nu eet ben je zo weer fit en kun jij je zegenrijke werk gaan doen in de wereld.'

Het antwoord dat wij lezen ontleent Jezus aan een toespraak van Mozes, voor het volk het beloofde land binnen trok (Deut. 8, 3). Wij

kunnen die citeren want voor ons het is een bekende tekst geworden. 'De mens leeft niet van brood alleen'. In gedachte zeggen wij er makkelijk bij: er is meer, iets hogers dan brood: Gods woord. Met verradelijke vroomheid spreken wij dat uit en kijken elkaar goedkeurend aan. Wij hebben het te pakken; begrepen!

Maar zou God echt scheiding maken tussen het materiële 'brood' en het immateriële 'zijn woord'? Bij God bestaat die scheiding toch niet. En zeker als Jezus uit het boek Deuteronomium citeert zouden wij dat kunnen weten. Daar gaat het echt vaker over sociale voorzieningen dan over geestelijk leven.

- eerlijk zaken doen (25,30),
- belastingen, (26,12)
- huwelijksrecht en erfrecht,(21,8)
- vogelnestjes, zorg voor het milieu,
- loon dat op afgesproken tijden betaald moet worden,
- de doodstraf voor wie een schuldenaar tot slaaf maakt.

Dat is het boek Deuteronomium.

Daar past de gedachte niet bij dat brood best belangrijk is maar dat het gaat om de geestelijke dingen. Niks niet – onze God bemoeit zich juist met het dagelijks leven. Dat is dan ook het antwoord dat Jezus geeft.

Brood-op-zich, brood voor Hem alleen – zonder het Woord van God dat de mens zijn plaats wijst in de schepping, sturend en bewarend, maar soms ook oordelend en zuiverend – maakt Gods bedoeling met de wereld tot een leugen. Brood hoort er te zijn voor iedereen, in heel de wereld.

Als niet allen in onze wereld kunnen delen in brood, in goede gezondheidszorg, zwangerschapsbescherming, eerlijk delen van rijkdom. Als wij ons afval blijven dumpen: plastic in oceanen, gif in Afrika, vuilnis in China, dan slaan wij iets heel belangrijks over.

Bidden wij God om óns dagelijks brood, en laten wij zijn wereld voor wat het is? Dat mag niet gebeuren! Jezus komt niet voor zichzelf maar voor de wereld. Dat zien we even later als vijfduizend gevoed worden, en veel later als hij zichzelf als levend brood aan de wereld geeft.

De beduvelaar brengt Jezus dan naar heilige plaatsen: de heilige stad en de tempel. De heiligste plek van Israël. Vertrouwd terrein voor de Here Jezus: 'het huis van zijn Vader'. Spannend, want is het nu de heilige Geest of de

beduvelaar die een mens meeneemt naar het huis van God? De Geest brengt Jezus in de woestijn en de duivel brengt hem naar de tempel. Dit is echt een diabolische verwarring.

Ook bij kerken en organisaties zul je altijd moeten nadenken of je wel of niet in de buurt van God bent. Te makkelijk lijken wij naar Gods wil te handelen als wij ons aansluiten bij Joods Christelijk gedachtegoed; Christen-Unie; Christelijk Democratisch Appel; Christenen voor Israël, christelijk onderwijs en wat al niet. Is Jezus op zijn bestemming op die heilige plek?

Dat lijkt niet zo te zijn bij deze tweede verzoeking. In feite gebruikt de duivel de Bijbel (Psalm 91) om de vraag te stellen: bestaat God wel echt. Die vraag stellen wij ook makkelijk. Is Hij er wel als er doden vallen, als leven vernietigd wordt. Is God er wel als niet gebeurt wat wij gewenst en goed achten. Bestaat hij wel.

Die vraag stelde het volk dat uit Egypte trok ook aan Mozes. Je spreekt wel over een God die trouw is en zijn schepping bewaart, maar wij hebben honger en dorst ... bestaat die God van jou wel? Laat hij zich eens bewijzen. Hij moet zich laten zien, en anders geloven wij niet in Hem (Deut. 6, 5)

Jezus antwoordt met de woorden van Mozes: 'breng God niet in verzoeking'. Dat betekent niet zozeer dat we ons niet in ravijnen moeten storten; dat doen we dagelijks Wij putten de schepping uit; kopen ons ongens; draaien ons weg als honderden verdrinken en duizenden moeten vluchten voor geweld. Onze wereld is echt kwetsbaar, en zou God ons dan op bijzondere wijze moeten redden?

Maar Jezus leert ons hier God te herkennen in het gewone – het feit dat dagelijks de zon opgaat; dat wij lucht hebben om te leven; dat hij natuurwetten trouw en betrouwbaar aan zijn schepping ten dienste stelt. (Jer. 31,35). Niet te vragen 'bestaat God wel', maar te leven in zijn schepping naar zijn wil. Zo is Jezus zijn weg gegaan. Niet op voorhand van God eisend dat Hij opgevangen zou worden, maar gelovend in wat in Psalm 91 staat: Hij zal U opvangen; engelen zullen u dragen en dienen. Zelfs toen Hij dat niet zag heeft Hij niet losgelaten. Durven wij dat aan?

Dan brengt de duivel Jezus op een hoge berg en toont aan Jezus alle koninkrijken met alle pracht. Ooit stond zo Mozes op een hoge berg en overzag het beloofde land.

Aanbid mij zegt de duivel en ik geef je alle macht over deze wereld. Weer zo'n duivels dilemma. Jezus was juist daartoe gekomen. Koning zijn van een aarde die weer heel is en waar vrede is, welvaart en welzijn. En als je Heiland, heelmeester wilt zijn van de schepping en Heer van de chaos-machten moet je daarvoor toch macht hebben? Er zijn twee 'berg-verhalen' die vertellen waarom Jezus hier zegt: Ga weg Satan.

In Matteüs 28 lezen wij van Jezus die na zijn opstanding tegen zijn leerlingen zegt 'Mij is alle macht gegeven in de hemel en op aarde'. Macht op aarde heeft welvaart en vrede nog nooit voorgoed kunnen brengen. Daar kunnen koningen en keizers, dictators en dynastieën van getuigen. Hoe goed ook bedoeld – en neem van mij aan, zelfs dictators uit verleden en heden begonnen met de beste bedoelingen – macht op aarde corrumpeert op den duur en leidt uiteindelijk altijd tot een gruwelijke afgang.

Jezus boogt dan ook niet alleen op alle macht van de aarde, maar hij noemt ook de macht van de hemel. De beweging die van daaruit wordt ingezet leidt uiteindelijk tot heelheid zoals God bedoelt, voor heel de schepping.

Tussen de berg van verzoeking en de berg waarop Jezus zijn leerlingen de opdracht gaf het evangelie te verkondigen treffen wij een andere berg. De berg die wij kennen als Golgota. Daar werd onze Heer gekruisigd. Hij droeg het lijden en de schuld van de schepping, en God verzoende zich met zijn schepping.

Wat levert dan eigenlijk heel dit verhaal met de doodswereld van de woestijn en de verzoeken door de Satan. Wij mogen uit dit verhaal weten wie God is. God die als Schepper van hemel en aarde tot in het duister zijn liefde bekend maakt. Aan dat evangelie gaf Jezus zich met huid en haar over. Hij aanbad en diende alleen God (Deut. 6, 13) , en de beduvelaar droop af. Dat is geen fake news op grond van alternative facts. Dat is het evangelie van genade.

Amen